

UDC 811.111'37'42

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-27>

Ivanna BARNYCH,

orcid.org/0000-0002-0747-7202

*Lecturer at the Foreign Languages and Translation Studies Department
Lviv State University of Life Safety
(Lviv, Ukraine) bariwa@i.ua*

Iryna POPKO,

orcid.org/0000-0002-0686-6281

*Lecturer at the Foreign Languages and Translation Studies Department
Lviv State University of Life Safety
(Lviv, Ukraine) irynaadamivna@gmail.com*

Oksana FEDYSHYN,

orcid.org/0000-0002-1685-3003

*Senior Lecturer at the Department of Language Training
Lviv State University of Internal Affairs
(Lviv, Ukraine) tori_1986_07@ukr.net*

FEATURES OF CONSTRUCTION TERMS TRANSLATION

Modern world is constantly changing, and a person's professional activity plays a significant role in it. Scientific progress does not stand still, new discoveries are made every day, technologies and products are developed based on previous experience. It would not be an exaggeration to say that the modern pace of development of civilization and scientific achievements have a huge impact on human thinking and are directly reflected in language as a means of recording and transmitting knowledge. At the same time, each science develops its own conceptual apparatus, for the verbalization of which the so-called specialized vocabulary is used, the central part of which is terminology. At the present stage, its specific weight and significance in language are constantly growing.

The purpose of the article is to identify the features of English construction terms translation into Ukrainian. The study of the peculiarities of mentioned terms translation is relevant taking to account the international cooperation under the conditions of martial law. The research material is the most frequent English construction terms with a total of 243 units.

As a result of the study, it was found that the majority of construction terms, namely 98 units, which is 40% of the total number, are translated into Ukrainian using explication. Among the analyzed examples of explication, two groups of this method were distinguished: translation by adding words and translation by a whole sentence. Calcification was used in 32 cases (13%), translation by generalization and concretization is represented almost equally by 31 (13%) and 28 (12%) examples, respectively. A somewhat smaller number of terms – 28 units (10%) are translated using compression. In this study, two of its subtypes are distinguished: replacing a phrase with a word and removing a word from a phrase. Only 8% (20 terms) are reproduced in Ukrainian by inversion. The following groups are distinguished according to the principle of inference: $A+B=B+A$, $A+B+C=A+C+B$, $A+B+C=C+A+B$, $A+B+C=C+B+A$. The smallest number of terms – 9 units (4%) are translated using antonymic translation.

Key words: translation, term, translation transformations.

Іванна БАРНИЧ,

orcid.org/0000-0002-0747-7202

*викладач кафедри іноземних мов та перекладознавства
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Львів, Україна) bariwa@i.ua*

Ірина ПОПКО,

orcid.org/0000-0002-0686-6281

*старший викладач кафедри іноземних мов та перекладознавства
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Львів, Україна) irynaadamivna@gmail.com*

Оксана ФЕДИШИН,

orcid.org/0000-0002-1685-3003

*старший викладач кафедри мовної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна) tori_1986_07@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БУДІВЕЛЬНИХ ТЕРМІНІВ

Сучасний світ постійно змінюється, і значну роль у цьому відіграє професійна діяльність людини. Науковий прогрес не стоїть на місці, кожен день робляться нові відкриття, розробляються технології та продукти. Не

буде перебільшенням сказати, що сучасні темпи розвитку цивілізації та наукові досягнення мають величезний вплив на людське мислення і безпосередньо відбиваються на мові як засобі фіксації та передачі знань. При цьому кожна наука виробляє свій понятійний апарат, для вербалізації якого використовується так звана спеціальна лексика, центральну частину якої займає термінологія. На сучасному етапі її питома вага і значення в мові постійно зростають.

Мета статті – виявити особливості перекладу англійських будівельних термінів українською мовою. Дослідження особливостей перекладу зазначених термінів є актуальним з огляду на міжнародне співробітництво в умовах воєнного стану. Матеріалом дослідження є найчастіші англійські будівельні терміни загальною кількістю 243 одиниці.

У результаті дослідження встановлено, що більшість будівельних термінів, а саме 98 одиниць, що становить 40% від загальної кількості, перекладено українською мовою за допомогою експлікації. Серед проаналізованих прикладів експлікації виділено дві групи цього прийому: переклад шляхом додаванням слів і переклад цілим реченням. Калькування застосовується в 32 випадках (13%), переклад за допомогою генералізації та конкретизації представлений майже рівноцінно 31 (13%) і 28 (12%) прикладами відповідно. Деяко менша кількість термінів – 28 одиниць (10%) перекладено за допомогою компресії. У цьому дослідженні виділяються два його підвиди: заміна словосполучення словом і вилучення слова зі словосполучення. Лише 8% (20 термінів) відтворено українською мовою за допомогою інверсії. За принципом інверсії виокремлено такі групи: $A+B=B+A$, $A+B+C=A+C+B$, $A+B+C=C+A+B$, $A+B+C=C+B+A$. Найменша кількість термінів – 9 одиниць (4%) перекладено антонімічним перекладом.

Ключові слова: термін, переклад, перекладацька трансформація.

Statement of the problem. Modern world is constantly changing, and a person's professional activity plays a significant role in it. Scientific progress does not stand still, new discoveries are made every day, technologies and products are developed based on previous experience. It would not be an exaggeration to say that the modern pace of development of civilization and scientific achievements have a huge impact on human thinking and are directly reflected in language as a means of recording and transmitting knowledge. At the same time, each science develops its own conceptual apparatus, for the verbalization of which the so-called specialized vocabulary is used, the central part of which is terminology. At the present stage, its specific weight and significance in language are constantly growing.

Research analysis. The problem of translating terms has been considered quite fully in the works of leading researchers. Scientists have studied the issues of defining the concept and classifying terms (Селіванова, 2006), the features of translating terms into Ukrainian (Абабілова, Білокамінська, 2015); studied the functions and translation of terms in professional texts (Кияк, 2008); characterized the difficulties of translating technical terms (Карабан, 2001); studied lexical techniques for translating terminological units of technical branches (Корбут, 2014). The structural characteristics of construction terms are considered in detail in Ivanchenko M. research (Ivanchenko, 2020).

The purpose of the article is to identify the features of English construction terms translation into Ukrainian. The study of the peculiarities of mentioned terms translation is relevant taking to account the international cooperation under the conditions of martial law. The research material is the most frequent English construction terms with a total of 243 units.

Presenting main material. Most terms of the analyzed branch are translated using such a method of

translation transformation as explication or description of meaning. Among the inventoried construction terms, 98 units are translated into Ukrainian using the above-mentioned translation method. For example: *calorification* – виробництво тепла, *carriage* – дренажна труба, *chimney* – димова труба, *chess* – віконна рама, *char* – деревне вугілля, *clayed* – покритий глиною, *clutch* – муфта зчеплення, *compactor* – ущільнювач бетону, *contro* – цементний розчин, *connector* – з'єднувальна частина.

In general, all terminological units that are explicated are divided into two groups. The first group consists of terms that are transformed by adding words for adequate reproduction in the target language, for example, *coordinate* – вісь координат, *corrode* – піддаватись корозії, *fail* – виходити з ладу, *faucet* – водопровідний кран, *felt* – будівельний картон, *film* – покривати плівкою, *final* – завершальне оздоблення, *floorage* – житловий фонд, *knag* – дерев'яний цвях, *leverage* – важільна передача, *mortar* – будівельний розчин, *overcoating* – покриття шпакатуркою, *rarefing* – клеєння шпалер, *quicklime* – негашене вапно, *queen* – шиферна плита.

The second group consists of lexical units that are translated into Ukrainian as a whole sentence that conveys the meaning, or in other words describe the meaning of the term, for example: *canteen* – їдальня для робітників, *checkerred* – розташований у шахматному порядку, *circulator* – котел з газовим опаленням, *finisher* – машина для кінцевого опорядження, *floating* – другий шар шпакатурки.

Quite productive in relation to construction terms was the translation technique called compression. The specifics and features of the application of this technique are mentioned in the works of such scientists as V. Karaban, I. Korunets, V. Chernovaty, O. Selivanova, etc.

In translation practice, two types of compression are distinguished: replacement and deletion. Within this research, 25 construction terms are translated using the aforementioned translation transformation.

Scientists distinguish several subtypes of substitution in the case of compression. The translation of some English construction terms involves the use of such a subtype as “replacement of a phrase for a word”, which is often due to the peculiarities of the word-formation system of the target language, for example: *heat insulation material* – *утеплювач*, *load-bearing wall* – *несуча стіна*, *crushed rock* – *щебінь*, *open-textured* – *пористий*.

One of the manifestations of compression is the removal of certain components of a phrase or expression. Such changes are due to differences in the grammatical structure and speech traditions of the languages involved. In this study, we identified a subspecies called “word removal from a phrase”, which consists in replacing it with a smaller phrase, and is determined by the norms of word combinations in the corresponding language (Коваленко, 2001). For example: *wood shingle roof* – *готовий дах*, *stained glass window* – *вітражне вікно*, *conservation work* – *реставрація*, *reinforced concrete slab* – *залізобетонна плита*.

The study of inversion in English has attracted the attention of linguists for years. Thus, various aspects of inverted word order have found their reflection in the works of famous theorists of translation studies.

As part of this study, 20 construction terms, that are translated into Ukrainian by inversion were pointed out. All terms were divided into 4 groups according to the principles of translation. Thus, to the first group is formed of two-syllable terminological units that are translated according to the scheme $A+B=B+A$, namely: *airpurification* – *очищення повітря*, *tree trunk* – *стовбур дерева*, *tree roots* – *коріння дерева*, *water content* – *вміст води*, *wind pressure* – *тиск вітру*, *surface degradation* – *руйнування поверхні*.

The second group consists of three-syllable terms, the translation of which is carried out according to the scheme $A+B+C=A+C+B$. For example: *adjusting the light source* – *регулювання джерела світла*, *non-stop electricity supply* – *безперевне постачання електроенергії*.

The third group consists of construction terms, which are translated according to the principle $A+B+C=C+A+B$. Namely: *rounded corner bead* – *штапик для заокруглення кутів*, *rough-sawn timber* – *деревина з грубою поверхнею*, *airflow direction* – *напрямок повітряного потоку*.

The scheme $A+B+C=C+B+A$ forms the 4th group: *water resources engineering* – *проектування*

системи водопостачання, *radiant heat flux* is translated as *потік теплового випромінювання*, *energy transmission channel* is translated as *канал передачі енергії*, *indoor air temperature* – *температура повітря у приміщенні*.

One of the methods of translation transformations is called generalization. An example of generalization as a translational transformation is observed in the following example: the construction term *failure lack of success* is translated as *руйнування, порушення*. The verb to *failure* in the Cambridge dictionary is defined as: “the fact of someone or something not succeeding” (Cambridge Dictionary). We can say that in this case there is a generalization. Since *руйнування*, according to the dictionary of the Ukrainian language, is defined as “to destroy, turn into ruins (about the action of a natural disaster, about war, etc.)” (СУМ, 2005, vol. 10 : 653). While *невдача* is a higher-level concept, since it is designated as “невдале, безуспішне, не таке, як хтось бажав, закінчення, завершення чого-небудь” (СУМ, 2005, vol. 8 : 587).

Another illustrative example of generalization is the term *sheet finish* is found, which is reproduced in the target language as *блискач поверхня*. Generalization is observed, since the noun *sheet* is interpreted in the English dictionary as follows: “a large rectangular piece of cotton or other fabric, used on a bed to cover the mattress and as a layer beneath blankets when these are used” (Oxford Dictionary). However, *поверхня* is a concept that denotes phenomena of a more general level, such as “верхній, зовнішній бік чого-небудь” (СУМ, 2005, vol. 2 : 157).

According to the definition of V. Karaban, concretization of meaning is the replacement of a word or phrase of the original language with a broader subject-logical meaning by a word or phrase of the target language with a narrower meaning (Карабан, 2001 :213).

The application of such a translation technique is found in construction terms related to electrical safety. Thus, in particular, the English term *closed sheet* is reproduced in Ukrainian as *суцільне огороження*. The adjective *closed* in English is interpreted as “not open, Geometry (of a curve or figure) formed from a single unbroken line” (Oxford Dictionary). While the noun *sheet* has the meaning of “a broad flat piece of material such as metal or glass” (Oxford Dictionary), its synonyms are such lexical units as *pane*, *panel*, *piece*, *plate*, *slab* (Oxford Dictionary). However, the Ukrainian word *огороження* is interpreted as “паркан, стіна, тин і т. ін., які оточують що-небудь, відмежовують що-небудь огорожею” (СУМ, 2005, vol. 5 : 620).

So, in the English term, the physical properties of the designated object are brought to the fore. Such as

integrity, undamagedness, the material from which it is made, while in the Ukrainian language, despite the physical properties, its purpose and functions are specified.

Another vivid example of translational transformation, known as concretization, is observed in the following case: *gravity tank* – *водонапірний резервуар*. Thus, in this case, there is a concretization, since the general concept of gravitational is concretized as water pressure, due to the mentioned physical property in a specific case.

Among the terms we inventoried, we found those that are reproduced in the Ukrainian language using antonymic translation. The technique of antonymic translation consists in conveying the concept by its opposite, often with negation, that is, an antonym corresponding to a given word. According to V. Karaban, the essence of the technique of antonymic translation consists in using in the translation a word or phrase that has a meaning opposite to the meaning of the corresponding English word or phrase used in the original (Карабан, 2001 : 357).

Thus, the term *nonconductor* is translated into Ukrainian as *ізолятор*. In the English monosyllabic term, the noun *nonconductor* is used as “a substance that doesn’t allow heat or electricity to go through it” (Cambridge Dictionary), while in the Ukrainian language it is actualized as *ізолятор* “оборона, охорона кого, чого-небудь від нападу, замаху, удару ворожих, небезпечних дій” (СУМ, 2005, vol. 3: 379). That is, in the linguistic consciousness of the English, control over the movement of electricity or other substances comes to the fore, while in the Ukrainian language, protection from the action of the latter is emphasized. Moreover, in the language of translation, this term is reproduced with the prefix *проти-*, which in noun terms has the predicative meaning of “боротьби із чим-небудь, захисту від чого-небудь”.

The use of the antonymic translation technique is due to the difference in “figurative analog-associative representations of the world that exist in the

national consciousness of a given ethnic group and are explicated in language” (Коваленко, 2001 : 125). Another example of the above-mentioned technique is the translation of the two-syllable English construction term *weather resistance*, which is reproduced in Ukrainian as *стійкість до атмосферних впливів*.

The method of tracing is used in the translation of 32 terms of the field under study. This method of translation transformations consists in the translation of words, word combinations or expressions by accurately reproducing their morpheme or verbal structure by means of the target language. Among the terminological units the following are translated using the aforementioned method: *court* – *двір*, *depth* – *глибина*, *driven pile* – *забивна паля*, *erecting* – *зведення*, *glass block* – *скляний блок*, *intumescent coating* – *здуте покриття*, *lightweight substructure* – *легка основа*, *marble* – *мармур*, *metal lath* – *металева сітка*, *pitched roof* – *скатний дах*, *precast concrete* – *збірний залізобетон*.

Conclusion. As a result of the study, it was found that the majority of construction terms, namely 98 units, which is 40% of the total number, are translated into Ukrainian using explication. Among the analyzed examples of explication, two groups of this method were distinguished: translation by adding words and translation by a whole sentence. Calcification was used in 32 cases (13%), translation by generalization and concretization is represented almost equally by 31 (13%) and 28 (12%) examples, respectively. A somewhat smaller number of terms – 28 units (10%) are translated using compression. In this study, two of its subtypes are distinguished: replacing a phrase with a word and removing a word from a phrase. Only 8% (20 terms) are reproduced in Ukrainian by inversion. The following groups are distinguished according to the principle of inference: $A+B=B+A$, $A+B+C=A+C+B$, $A+B+C=C+A+B$, $A+B+C=C+B+A$. The smallest number of terms – 9 units (4%) are translated using antonymic translation.

BIBLIOGRAPHY

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 126–128.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000. уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2001. 471 с.
4. Кияк Т. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2008. № 620. С. 3–5.
5. Корбут О. Г. До проблеми труднощів перекладу технічних термінів у студентів машинобудівних спеціальностей. *Advanced Education*. 2014. Вип. 1. С. 36–41.
6. Кирилов О. А., Степанова І. С., Яковець О. Р. Англо-український словник будівельних термінів. Вінниця: ВНТУ, 2011. 130 с.
7. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: [навчальний посібник]. 2001. 290 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.

9. Cambridge Dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org>
10. Ivanchenko M. The characteristics of English terms structure in architecture and construction industry. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*, Częstochowa, Akademia Polonijna w Częstochowie, 2020, 38 (2020) nr 1-2, s. 43–48.
11. Oxford living dictionaries. Oxford University Press, 2020. URL: <https://en.oxforddictionaries.com>

REFERENCES

1. Ababilova N. M., Bilokaminska V. L. (2015). Osoblyvosti perekladu terminiv ukrainskoiu movoiu [Peculiarities of translating terms into Ukrainian.]. *Molodyi vchenyi*. 2(17). 126–128. [in Ukrainian]
2. Velykyi tumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]: 250000. uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. VIII, 1728 s. [in Ukrainian].
3. Karaban V. I. (2001) Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury [Translation of English scientific and technical literature.]. Vinnytsia : Nova knyha. 471 s. [in Ukrainian]
4. Kyiak T. (2008) Funktsii ta pereklad terminiv u fakhovykh tekstakh [Functions and translation of terms in professional texts.]. *Visnyk nats. un-tu «Lvivska politehnika»*. Serii «Problemy ukrainskoi terminolohii». № 620. 3–5. [in Ukrainian]
5. Korbut O. H. (2014) Do problemy trudnoshchiv perekladu tekhnichnykh terminiv u studentiv mashynobudivnykh spetsialnostei [To the problem of difficulties in translating technical terms for students of mechanical engineering specialties.]. *Advanced Education*. Vyp. 1. 36–41. [in Ukrainian]
6. Kyrilov, O.A., Stepanova, I. S., Yakovets, O. R. (2011). Anhlo-ukrainskyi slovnyk budivelnnykh terminiv [English-Ukrainian dictionary of construction terms.]. Vinnytsia: VNTU. 130 s. [in Ukrainian]
7. Kovalenko, A. Ya. (2001). Zahalnyi kurs naukovo-tekhnichnoho perekladu [General course of scientific and technical translation]: [navchalnyi posibnyk]. 290 p. [in Ukrainian]
8. Selivanova O. (2006), Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya. [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava : Dovkillya. 716 s. [in Ukrainian].
9. Cambridge Dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org>
10. Ivanchenko M. (2020) The characteristics of English terms structure in architecture and construction industry. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*, Częstochowa, Akademia Polonijna w Częstochowie, 38 (2020) nr 1-2, s. 43–48.
11. Oxford living dictionaries. Oxford University Press, 2020. URL: <https://en.oxforddictionaries.com>